

پەروەردەى نوﻟﻪ دیدى گەورە پەروەردەکارانى جیهان.. وەرگﻟﻟﻪن و ئامادەکردن: عیسا بﻟﻟﻪن

ئەﻟﻼﺗﻨﻰ پﻟﻮﻳﻮﻳﻪ ﻛﻪﻭﺍ ﺩﻩﺑﻠﻪﺕ ﻣﻪﺑﻪﺳﺖ ﻟﻪ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﻩ ﺋﺎﻣﺎﺩﻩﻛﺮﺩﻧﻰ ﮬﺎﻭﯞﺍﺗﻰ ﺑﺎﺵ ﺑﻠﻪﺕ ﻭ، ﮬﺎﻭﯞﺍﺗﻰ ﺑﺎﺵ ﺑﻪ ﺑﻟﻮﻳﻮﻳﻪ؛ ﻛﻪﺳﻰ ﮬﺎﻭﺳﻪﻧﮕﻰ ﻭ ﺧﺎﻭﻩﻥ ﺋﻪﺯﻣﻮﻭﻥ ﻭ ﺧﻮﮬﯘﺷﺘﻰ ﺑﺎﺵ ﻭ ﻣﻪﺭﺩ ﻭ ﺩﺍﺩﻧﺎﺳﻪ. ﺋﻪﻟﻼﺗﻨﻰ ﻟﻪ ﻛﻠﻤﺎﺭﻩﻛﻪﻱ ﺧﻴﺪﺍ ﮬﺎﻭﯞﺍﺗﻰ ﺑﻪﺳﻪﺭ ﺳﻰ ﭼﯩﻦ ﺩﺍﺑﻪﺵ ﺩﻩﻛﺎ، ﭼﯩﻨﻰ ﭘﯧﺸﻪﻛﺎﺭﺍﻥ ﻭ ﺟﻪﻧﮕﺎﻭﻩﺭﺍﻥ ﻭ ﻓﻪﻳﻠﻪﺳﻠﻪﻓﻪﻛﺎﻥ ﻛﻪ ﺩﻭﺍ ﭼﯩﻨﻦ ﻛﻪ ﺋﻪﺭﻛﻰ ﺭﻧﯩﺸﺎﻧﺪﺍﻧﻰ ﮬﻜﯜﻣﻪﺗﻴﺎﻥ ﻟﻪ ﺋﻪﺳﺘﻠﯩﻴﻪ ﻭ ﭘﻠﻮﻳﺴﺘﻪ ﺑﻪ ﻓﻠﻪﻣﻤﻪﻛﻰ ﮬﻪﺭﻩ ﺋﺎﺳﺘﻪﺭﺯ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﻩ ﻛﺮﺍﺑﻦ.

ﻟﻪﻻﻳﻪﻛﻰ ﺩﯨﻜﻪﻭﻩ ﮬﺎﻭﯞﺍﺗﻰ ﺑﺎﺵ ﻭ ﺭﻧﯩﺸﺒﯩﺮ ﺑﻪ ﺑﻟﻮﻳﻮﻳﻪ ﺋﻪﺭﺳﺘﻰ ﻣﺮﻗﻰ ﺋﺎﺯﺍﺩﻩ، ﺋﻪﻭ ﻟﻪﻭ ﺑﻠﻮﻳﻪﺩﺍﻳﻪ ﻛﻪ ﺩﯞﻭ ﻣﻪﺭﺝ ﮬﻪﻥ ﻭﺍﺩﻩﻛﻪﻥ ﻣﺮﻗﻰ ﺋﺎﺯﺍﺩ ﺑﻠﻪﺕ. ﻳﻪﻛﻜﻰ ﺳﻴﺎﺳﯩﻴﻪ ﻭ ﺋﻪﻭﻱ ﺩﯨﻜﻪﻳﺎﻥ ﺋﺎﺑﻮﻭﺭﯨﻴﻪ، ﻟﻪﻭﻭﻱ ﺳﻴﺎﺳﯩﻴﻪﻭﻩ ﻣﺮﻗﻰ ﭼﻪﻙ ﮬﻪﺑﮕﯩﺮﻟﻪﺕ ﻭ ﺩﻩﻧﮕﻰ ﺑﺪﺍﺕ ﻭ ﺋﺎﻣﺎﺩﻩ ﺑﻠﻪﺕ ﻟﻪ ﺩﺍﻣﻪﺯﺭﺍﻭﻩ ﮔﯩﺸﺘﯩﻴﻪﻛﺎﻧﺪﺍ ﺩﺍﺑﻤﻪﺯﺭﻟﻪﺕ. ﻟﻪﻭﻭﻱ ﺋﺎﺑﻮﻭﺭﯨﻴﻪﻭﻩ ﻣﺮﻗﻰ ﺋﺎﺯﺍﺩ ﻧﺎﺑﻠﻪﺕ ﺳﻪﺭﻗﺎﻟﻰ ﺋﻪﻭ ﭘﯧﺸﺎﻧﻪ ﺑﻠﻪﺕ ﻛﻪ ﺧﻪﻟﻜﺎﻧﻰ ﺩﯨﻜﻪ ﭘﻠﻰ ﮬﻪﺩﻩﺳﺘﻦ، ﭼﯜﻧﻜﻪ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﻩﻱ ﮔﯜﻧﺠﺎﻭ ﺑﻠﻪﺕ ﺋﻪﻭ ﺑﺮﯨﺘﯩﻴﻪ ﻟﻪ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﻩﻳﻪﻛﻰ ﺋﺎﺯﺍﺩ ﻭ ﺋﻪﮔﻪﺭ ﺋﯧﺮﯨﻲ ﻣﺮﻗﻰ ﻟﻪ ﺋﺎﺯﻩﺭﻟﯩﻜﻰ ﺟﯩﺎ ﺩﻩﻛﺎﺗﻪﻭﻩ ﻛﻪﻭﺍﺗﻪ ﺋﺎﻣﺎﻧﺠﻰ ﺟﯩﺎﻭﺍﺯﻱ ﺋﻪﻭ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﻩ ﺋﺎﺯﺍﺩﻩﻳﻪ ﺧﻠﻰ ﻟﻪ ﭼﺎﻧﺪﻧﻰ ﻋﻪﻗﻠﻰ ﺩﻩﺑﯩﻨﻠﻪﺗﻪﻭﻩ... ﺋﻪﮔﻪﺭ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﻩﻳﻪﻛﻰ ﺋﺎﺯﺍﺩﻣﺎﻥ ﺑﻪﺧﺸﯩﻴﻪ ﺗﺎﻙ ﺋﻪﻭﺍ ﻧﻪﻙ ﺗﻪﻧﮭﺎ ﻣﺮﻗﻰ ﺭﻧﯩﺸﺒﯩﺮﯨﻤﺎﻥ ﺩﻩﺳﺖ ﺩﻩﻛﻪﻭﻟﻪﺕ؛ ﺑﻪﻛﻜﻮ ﺩﻩﺗﻮﺍﻧﻠﻪﺕ ﺋﺎﻣﺎﻧﺠﻰ ﮬﻪﺭﻩ ﺑﺎﻟﺎﻱ ﺋﺮﯨﺎﻥ ﺑﻪﺩﻩﺳﺖ ﺑﻠﻪﺗﻠﻪﺕ ﻛﻪ ﺑﻪﺧﺘﻪﻭﻩﺭﯨﻴﻪ.

(ﺭﻣﺎﻧﻪﻛﺎﻥ) ﻳﯩﺶ ﺑﻪﮬﻤﺎﻧﺸﻠﻪﻭﻩ ﭘﻠﻰ ﺋﺎﺑﻮﻭ ﻛﻪ ﺋﺎﻣﺎﻧﺠﻰ ﻟﻪ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﻩ ﺋﺎﻣﺎﺩﻩ ﻛﺮﺩﻧﻰ ﻣﺮﻗﻰ ﺭﻧﯩﺸﺒﯩﺮﻩ، ﺗﺎﻳﺒﻪﺗﻤﻪﻧﺪﯨﻴﻪﻛﺎﻧﻰ ﮬﺎﻭﯞﺍﺗﻰ ﺭﻧﯩﺸﺒﯩﺮ ﻟﻪﺭﺩﺍ ﺋﻪﻭﻩﻳﻪ ﻛﻪ ﻟﻪ ﮔﻪﻧﺠﺎﺗﯩﻴﻪﻭﻩ ﮬﻪﺑﮕﯩﺮﻟﻪﺕ ﺧﻪﺳﻠﻪﺗﻪﻛﺎﻧﻰ ﺧﻠﻠﻪﮔﺮﯨﻲ ﻭ ﻣﻪﺭﺩﺍﻳﻪﺗﻰ ﻭ ﺭﻧﯩﺸﺒﯩﺮ ﻟﻪ ﺧﯘﺩﺍﻭﻩﻧﺪﻩﻛﺎﻥ ﻭ ﺩﺍﺩﭘﻪﺭﻭﻩﺭﯨﻲ ﻭ ﺋﺎﻗﻠﻤﻪﻧﺪﯨﻲ ﻭ ﺷﺎﺭﻩﺯﺍﻳﻰ ﻭ ﺯﺍﺑﯩﻮﻭﻥ ﺑﻪﺳﻪﺭ ﺧﯘﺩ؛ ﺑﻠﻪﺕ. ﺭﻣﺎﻧﯩﻴﻪﻛﺎﻥ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﻩﻳﺎﻥ ﺑﻪ ﺭﻧﯩﺸﺒﯩﺮ ﮔﺎﻳﻪﻙ ﺩﻩﺯﺍﻧﻰ ﺑﻠﻪﺕ ﺋﺎﻣﺎﺩﻩﻛﺮﺩﻧﻰ ﮬﺎﻭﯞﺍﺗﻰ، ﻟﻪ ﺩﻩﺭﻩﻧﺠﺎﻣﺪﺍ ﮬﺎﻭﯞﺍﺗﻰ ﺑﺘﻮﺍﻧﻠﻪﺕ ﺑﻠﻪﺕ ﺑﻪﺑﯩﺮﺩﻧﻰ ﻛﺎﺭﯞﺑﺎﺭﻱ ﺷﺎﺭﺳﺘﺎﻧﻰ ﺧﺎﻭﻩﻧﺪﺍﺭﻟﯩﻘﻰ ﻟﻪ ﻭﯨﺴﺘﻰ ﺳﻪﺭﻛﻪﻭﺗﯘﻭﺍﻧﻪﻱ ﺧﻠﻰ ﺑﻜﺎﺕ.

ﻣﺎﺭﻛﯩﺴ ﻓﺎﻳﺒﻠﯩﺴ ﻛﻮﻳﻨﺘﯩﻠﯩﺎﻧﻨﯩﺴﻰ ﺩﺍﻣﻪﺯﺭﻧﻪﺭﻱ ﺑﻨﻪﻣﺎﻛﺎﻧﻰ ﻭﺗﺎﺭﺑﻠﻪﺭﻱ

رمانی کهوا کاریگری بهسر خوئندی باا له رمانیادا هه‌بوو، له‌باره‌ی ئامانج له‌په‌روه‌رده‌وه‌گو‌توویه‌تی: (ئامانجی من له‌په‌روه‌رده‌ئاماده‌کردنی وتارخوئنی قسه‌زانه، له‌م‌وو‌ه‌شه‌وه‌یه‌که‌م‌شت‌که‌مر‌ق‌جیا‌ده‌کاته‌وه‌بریتیه‌له‌ره‌وشت‌باشیی... ب‌یه‌ئ‌مه‌داوای‌ئه‌وه‌ی‌ل‌ناکه‌ین‌له‌قسه‌کردندا‌به‌هره‌مه‌ند‌ب‌ت؛ به‌ئام‌خاو‌ن‌خو‌ه‌وشتی‌به‌رز‌ب‌ت. له‌به‌ر‌ئه‌وه‌ی‌وتار‌ب‌ژ‌ئه‌و‌که‌سه‌یه‌که‌ده‌توان‌ت‌ر‌نو‌ئنی‌و‌ئام‌ژ‌گاری‌به‌حکوومه‌ت‌بدات... وه‌کو‌داد‌وه‌ر‌کی‌داد‌په‌روه‌ر‌ده‌توان‌ت‌بن‌چینه‌یه‌کی‌پته‌و‌ب‌یاساکانی‌دا‌ژ‌ت‌و‌دوا‌جار‌خراپه‌کاری‌ل‌وه‌دوور‌بخات؛ ئه‌و‌خه‌سه‌له‌ته‌ش‌ته‌نها‌له‌و‌ج‌ره‌وتار‌ب‌ژ‌ه‌دا‌به‌دی‌ده‌کر‌ت.

له‌سه‌ده‌ی‌بیسته‌مدا‌ت‌وانینه‌کانی‌فه‌یله‌سوف‌و‌په‌روه‌رده‌کاری‌ناودار‌ج‌ن‌دیوی‌له‌باره‌ی‌په‌روه‌رده‌ی‌نو‌گه‌رییه‌وه‌به‌ش‌وه‌یه‌کی‌فراوان‌ب‌او‌بوویه‌وه، ئه‌و‌له‌ئ‌ی‌په‌رت‌وو‌که‌یه‌وه‌(قوتابخانه‌و‌ک‌مه‌گا)‌ب‌چوونه‌کانی‌خسته‌وو‌که‌وا‌په‌روه‌رده‌ی‌پیشه‌گری‌و‌ئامانجه‌راسته‌قینه‌کانی‌په‌روه‌رده‌پ‌ویسته‌له‌و‌گرفتانه‌دا‌پ‌کبه‌ن‌ر‌که‌ت‌که‌به‌چا‌اکیه‌ن‌رما‌ه‌کاندا‌ده‌بن.

ج‌ن‌دیوی‌ده‌ت‌: (من‌دا‌تا‌کو‌پرسیاری‌نه‌ب‌ت‌و‌به‌دوای‌ئه‌و‌ر‌گایانه‌دا‌نه‌گه‌ت‌که‌ب‌به‌ده‌سته‌ن‌انی‌و‌ئامه‌که‌ی‌یارمه‌تی‌ده‌ده‌ن؛ ف‌ر‌نا‌ب‌ت)، په‌روه‌رده‌ی‌راست‌له‌دید‌ی‌ئه‌و‌ت‌که‌بیوونی‌راسته‌وخ‌ی‌تاک‌و‌ژینگه‌یه‌و‌ئه‌و‌ل‌که‌ه‌سوونه‌ی‌ن‌وانیان‌گرفت‌ی‌ل‌ده‌که‌و‌ته‌وه‌که‌پ‌ویستی‌به‌چاره‌سه‌ر‌ده‌ب‌ت.

(ئیدوارد‌کلابارید‌ی‌په‌روه‌رده‌کار‌و‌زانای‌ده‌رووناسی‌سو‌یسی‌له‌گ‌شه‌نیگای‌خ‌یه‌وه‌سیسته‌می‌په‌روه‌رده‌ی‌ناوخ‌ی‌و‌ئاتانی‌له‌هی‌هاورده‌کراو‌به‌لاوه‌په‌سند‌تره، له‌مباره‌شه‌وه‌ده‌ت‌: (پ‌ویسته‌ئه‌و‌سیسته‌می‌ه‌قو‌ئ‌او‌ی‌ناوه‌خ‌یه‌ج‌گه‌ی‌ئه‌و‌سیسته‌مه‌سه‌پ‌ن‌راوه‌ب‌گر‌ته‌وه‌که‌له‌ده‌ره‌وه‌هاورده‌کراوه).

ماریا‌م‌نتیس‌ری‌پزیشک‌و‌مام‌ستا‌و‌فه‌یله‌سوف‌و‌زانایه‌کی‌ده‌رووناسی‌ئیتا‌ییه، له‌سه‌ره‌تادا‌پ‌ر‌ژه‌یه‌کی‌ف‌ر‌کاری‌تایب‌ت‌به‌خاو‌ن‌پ‌داو‌یسته‌تایبه‌ته‌کان‌دا‌شت‌و‌تا‌کو‌دوایی‌فه‌لسه‌فه‌یه‌کی‌تایب‌ت‌به‌گه‌شه‌پ‌دانی‌مر‌یی‌و‌ف‌ر‌کردن‌دا‌ه‌نا‌و‌ئه‌و‌خ‌ی‌زیات‌ر‌له‌چوار‌ه‌زار‌ه‌به‌ی‌خو‌ئندی‌دامه‌زراند‌و، له‌ئ‌ستادا‌له‌سه‌رتاسه‌ری‌و‌ئاتانی‌جیهان‌ناوه‌ندی‌ف‌ر‌کردنی‌م‌نتیس‌ری‌ه‌یه‌و‌کار‌به‌و‌فه‌لسه‌فه‌یه‌ده‌که‌ن‌که‌لایه‌ن‌ئه‌وه‌وه‌دا‌ژ‌راوه. ماریا‌م‌نتیس‌ری‌له‌باره‌ی‌ئامانجه‌کانی‌له‌سیسته‌می‌ف‌ر‌کردن‌گو‌توویه‌تی: (ئامانجی‌ئ‌مه‌ئه‌و‌سیسته‌مه‌یه‌که‌له‌ده‌ره‌نجامی‌چالاکیه‌وه‌دروست‌ده‌ب‌ت، نه‌وه‌ک‌ئه‌و‌سیسته‌می‌به‌ره‌می‌وه‌ستان‌و‌ب‌ده‌نگی‌و‌ملکه‌چبوون‌و‌سه‌پاندنه). په‌ی‌ه‌وی‌م‌نتیس‌ری‌خ‌ی‌له‌پ‌ر‌گرام‌کی‌ف‌ر‌کردن‌ده‌بین‌ته‌وه‌که

لهسەر بنه‌مای فەلسەفەیه‌ك بونیادنراوه كه‌وا (هەر منداڵك له‌ناوخ‌یدا هه‌لگه‌ری كه‌سك‌ه كه له ئایینده‌دا دروست ده‌بێت). هه‌روه‌ها په‌روه‌رده‌كاری ئه‌مانی كریچنه‌ر ده‌بێت: (با ر‌گه به هه‌یه‌کی خو‌ندن له قوتا‌بخانه‌یه‌کی كو‌ان بده‌ین كه په‌یه‌هوی پر‌گرامی تی‌ری ده‌كهن قوتا‌بیه‌کانی خ‌یان ب‌یار بده‌ن ئاخ‌ په‌رتووك و ده‌فته‌ر هه‌ده‌بژ‌رن یا‌نیش مشا‌ر و مقه‌ست، بژا‌رده بخه‌ینه به‌ر ده‌ستی قوتا‌بیانی هه‌یه‌یه‌کی قوتا‌بخانه‌یه‌کی كچا‌نیش، ئاخ‌ وانه‌ی رووه‌ك و زانستی خ‌راکی یا‌نیش وانه‌یه‌کی ك‌رداری له‌ناوی باخچه یا‌نیش چ‌شتخا‌نه هه‌ده‌بژ‌رن... ب‌گومان ده‌بینین نه‌وه‌ت له‌سه‌دی قوتا‌بیان زیات‌ر هه‌ر به‌وه ده‌كهن له كه‌شی ب‌زاری و ته‌مه‌یه‌یی هه‌ به‌ ده‌رچن و به‌وه چالاك و کاریگه‌رت‌ر ده‌بن).

چ‌ن ل‌ك فەیلەسوف و بیرمه‌ندی به‌ری‌تانی رایگه‌یا‌ندوو‌ه كه ئه‌ركی په‌روه‌رده‌هاو‌کاری منداڵان نیه‌ ب‌ ئه‌وه‌ی زانیاری له‌بار‌ه‌ی زانستیك‌ به‌ده‌ست ب‌نن، به‌ام ئه‌ركی سه‌ره‌کی ئه‌وه‌یه ئه‌گه‌ر ده‌رفه‌ت ب‌ه‌خس‌ت م‌شکیان ب‌ زانین ب‌کاته‌وه.

له‌سه‌ده‌ی هه‌ژده‌، له‌ چاخی ر‌شنگه‌ری‌دا ژماره‌یه‌کی ز‌ری زانایان ده‌رکه‌وتن كه داوا‌یان ده‌کرد ئازادی به‌ منداڵ ب‌ه‌خشر‌ و له‌ ك‌توبه‌نده‌كان ر‌زگار ب‌کر‌ن به‌ پر‌گرامی خو‌ندیشه‌وه.

له‌و کاته‌دا باو‌کی په‌روه‌رده‌ی نوو‌ژهن (ژان ژاک ر‌س‌) ده‌رکه‌وت و داوا‌ی کرد منداڵ ب‌ سرووشت ج‌ به‌در‌ت، ئه‌و پ‌یوا‌بوو كه سرووشت با‌شترین په‌روه‌رده‌کاره‌؛ له‌م‌وه‌شه‌وه گوتی: (ئاما‌نجی من ئه‌وه‌یه زانین به‌ عه‌ق‌ ب‌ه‌خشر‌، به‌ام من خوا‌زیارم كه‌وا ر‌گه‌ی به‌ده‌سته‌ن‌انی پ‌یشان بده‌م ئه‌گه‌ر پ‌ویست ب‌کا). ر‌س‌ جه‌ختی له‌وه‌ کرده‌وه كه‌وا سرووشت مام‌ستای سه‌ره‌کیه‌ و مر‌ق‌ له‌ س‌ مام‌ستاوه‌ ف‌ر ده‌ب‌ت: سرووشت و مر‌ق‌ و شته‌کان.

هه‌روه‌ها پ‌یوا‌بوو كه ئاما‌نج له‌ په‌روه‌رده‌ گه‌شه‌پ‌دانی ته‌واوی تا‌كه نه‌وه‌ك ته‌نها له‌پ‌ناو هاوو‌اتی‌بوون و ئاما‌ده‌کردنی پ‌یشه‌یی.

چ‌مکی ژن ل‌ زمان‌ی شیعه‌ردا و

وټی سږد م . . سوه ټیلا م ه می

شیر وک ئ سپکی یاخیی ک د ست م ناکر و ئ گډر د ست م ی ب سږدا بس پ ک واته ل ټیچک و ش وازی خ ی لایداو، شیر نا ب خ ی ب د س ټا ت ټ کانه و ب ب ست ټ و و وټی د ست ب س ر اگرتن ل شیردا؛ ب بایخ و ب بهای و خ ی ل و و دوور د کات و شیر ه رو ها ک ب ز ربی شاعیران ل نازار و ټ نجه کانیان و د ستی پ کردو و و ټ ټ چن یک درووست د ک ب د ربازبوون ل ب د نگی و شیکردن و ی ټ نجه کان؛ قامک ل س ر ه کار کانی ئ و نازاران د اد ن ک مرقی ب خ یی و س رقا و داماو کردو و. ک واته شیر دژی ه ر سیستمک د و ست ټ و ک مرقی یاخی ل خ ییدا دیل د ک، شیر ی ن م ر ئ و د ق ی ل خ ی گرتو و ک ب ه ټای ل د ی خ ټ کدا د م ن ټ و ؛ چن قامکی ل س ر ب رب ست کانی مرقی نازاد دانا و شیر خ ی ل خ ییدا دژی ش وازی قس ک ردن واته ل ټ و ټ کی ئاسایی ب ر و ش وازی کی ټ ها ل ټ و ټ کی ئاسایی ب ټ و ټ کی جوانیناسان. ل لای ن کی دیک و شعر ټ نانت بند ماکانی زمان و زمان وانی و ټ زمان ټ کد شک ننت ک ل چوارچ و ی کدا ئ م چ مکان ب س ر زماندا ز ا. د توانم ب م شعر و کوو ش ټ فانی کی س رب خ دژی ه موو ټ سا و قانونی داس پ نراو د و ست ټ و و د ست م ی هیچ د س ټا ت کدا نا ب. و ب س ر ه موو ئ و مانا و واقعیاندا ټ د ک و ه ر د م ل ح ای تاز بوون و و نو گ ریدای. ز ر جار د ست د با ب گ ټانی ئ و باز ن یدا ک ل ټ ووی عادت، بیر و ب و امان پی بوو و نمانتوانیو یا نمانزانیو دیلی ئ و چ مک ماوین. ل ر دا د ب ب م شعر د ست ب کاولکاری مرق نابات کاولکاری ک ل شعر و و د دا بیر و ب وای ه و و ب دیل کردنی مرق ټ ک د ست ب ټ خانی د بات.

ټ مان ټ مانج و ټ کاری شعر.

ب م و کوو ه ر دیارد ی کی ف ره نگی و ئابووری و سیاسی ک بمانه و ب چینه کانی ک م گ ب تایت چینی ل پ راو ز نراو و کوو ژنان ل کدان و ی ک ب بکین ک ژن ل د ق کاند چن س یر کراو ک ل ک م گای ه ر سږد م کدا ب پی ئاستی ټ شنبیری ک م گادا جیاوازی ه ی ؛ و پیاوسالاری ټ گی ل ه ر شت کی ک م گای ئ م دا داداو ک باس ک ئ د بی کورد واری ب شو ن ټ ند ش ی پیاوسالاران ز ر ز ق. ل شعر ک ن کاند زیاتر بن مای ل س ر مانتیسمدای و باسی خ شوستن خ ای گرینگی ئ م سږد م ی

ژن و ټکوو کا لای کی سیکسی د رد ک و ل شعر کاند ک ل لایان پیاوان و نووسراو. وات و ټکوو ک رست ی ک ک ب ه ی چ ندین چ مکی ج ست ی و پ ناس د ک ر. ننگ ن م زمان ب ه ی ټوت و هل و م ر ج و کات و ساتدا بگ در ت ب م نام ناو ټووک ک ه ر ل س ر نیگای غ ریز جنسی ک و دانراو.

دیار ک ع شق و خ شوستن لای ن کی گرینگی مر فای تی ب م نگر ن م لای ن ب ب ت نیگای ک ب س ل غ ریز ی سیکسیدا و لای نی هزی و فیکری کا بکا ت و دیار ن د ب کی لواز. ن م دیار د ی ش عری فولکلوردا ز ر ز ق کراو ت و تا ن و شو ن ک ل گ رانی کانی س رد می ک ندا تا کوو ن ستایش هاتوو باس ل س ر کچ کی چوارد سا د ک ر ب چ ژ بردنی پیاو ک ن ستا ل س رد می ن ستادا د رب ی ن و کرد و ی ن و وت ی تاوان ، د ب ت ... یا ل ه ندی گ رانی پیاوان دا ب ن و ی کار کانی ن ژانی ب ټو بچ چ ندین ژن د ه ن ... ش عری فولکلر ب در ژایی م ژووی مر ف ل دایک بوو و ننگدان و ی ک م گای س رد م جیاواز کانی مر ف . دیار ش عری فولکلر ل س رد می ک ن و ه تاکو ن ستا ل س ر زاری خ ک ل سوو اندای و ک ز رب یان ه ستی پیاوان ل خی د گر ل بوار جیاواز کان ب تایب ت ژن و خ شوستن کای کی جنسی ک م مکی ژن ب لیم و ش ک ر س و ک م می ه ناری و سمت و انی ب فرین و ... ک پ ن ل و ش ی سیکسی ل شیکاری و ه چوون ب با ی ژندا. ننگ د رب ی نی ک م م ک ل م و ش سیکسیان ب لای ک م م گاو ناسایی ب ب م نام کات ک د گات ژن کی نووسر ل لای ن ک م م گا و د س سات و نایین و ب ش رمی ژن ک ب و ش لواز بنووس ت. ن م کاردان و ، ننگدان و ی ز ر ل س ر ش عری ژاندا داناو ه ر ل ک ن و ن م د بینین ژن شاعری کورد م ستوور ن رد کان کات ک باسی خ شوستن م رد ک ی د کات ز رب ی ن و ناماژان و د ست واژان ک ب کاری ه ناو ز رب ی ل ت شبیهات و ه مای پیاوان ک ک و رگرتوو ، ک باسی د داری د کا هیچ و ش ی کی جنسی تی ل د ق ک یدا ناد زر ت و. ل ن ستادا ک ک س کان ن و گ رانی و ش عری تیروتیکان ب چ ژ و گو بیست د بن و ننگ ټ خن ب ب فم نیست کان ب م ب ل کدان و ی ن م د ق گ ل و د رخستن م ژووی ن وان من و ا بیر د ک م و ن مان د گ ټ و ب چاخی نووستور کان و س رد می ز ر ک نی دایکسالاری وات س رد م ک ک ژن وات دایک ب یارد ر بوو و کشت و کا و بوار کانی ژیان ل ژر کیفی ن ودا بوو ، کات ک ئوستوور و خوداکان ژن بوون ، و مر ف ټ ک ی سروشت بوو و ه موو پ داویستی کی ل سروشت و ب د ست ه ناو و و ټکوو جوانیناسان باسی م مکی ژن ب پرت ق و لیم

بـدنگ بـ ژنـکی وماننوس حـول دـدا ژنان لـ بنمیچ و
چوارچـوکان بهـنـتـ دـرو و بـشـاری بکات لـ هـموو بوارـکانی
کـمـگا ژنی نووسـر یا پیاوی نووسـر بـ دواي کـمـگاـکی
یـکسانخواز و دادپـروـردا دـبـ قـمـمیان لـ سووـاندا بـتـ.

سـنـ

سوهـیلا مـهـمی

مـرـقـی سـنـوـردار و مـرـقـی بـسـنـوـر . . نـوـسـیـنـی : نـوـزاد بـنـدی

لـ ووی کـسـایـتی و دـروونی و مـرـقـایـتی و کارلـکـکردن و
کاردانـو و هـوـست و گـانـکاریدا ، مـرـقـکان ئـکرـن بـ دوو
بـشـو :

یـکـم : مـرـقـی سـنـوـردار : ئـم جـر لـ مـرـق ، چـنـدین سـنـوـری
پـاـین لـ چواردـوری بیر و بـچوون و کولتوور و گوزـرانی خـی
دروست دـکات ، بـ جـرک هـیچ گـانـکاری و کارلـکـکردن و کارتـکردن
و گـانـکاریـک قبو ناکات . . خـپـرستن هـتا سـر ئـسقان . . هـیچ
خـنـیـک قبو ناکان . . هـوـس و ئـارـزووـکانی کاری پـدـکـن و
بـیارـکانی پـدـدـن . . لـ دـخـکی چـقـبـستوودا ئـژی ، حـز ناکات
هـیچ کـسـک ئـاگاداری ئـو جیهانـ نهـنیـ سـنـوـرداری بـت . کاتـکـیش
بـ حوکمی کار و فرمان چـند سـعـاتـک تـکـاوی کـمـگا ئـبـت ،
ناچار گـو بگر و قسـ بکات . . کـ گـو ئـگرـت ، بیر و بـچوونـ
تاز و جیاوازـکان لـ گـوـچکـیـکیـو ئـچـنـ ژوور و لـ گـوـچکـکـی
تـریـو ئـنـ دـرو . . چـونکـ چ قورـتـ بیر و باوـیـ نو و
گـانـکاری سـنـوـرـکانی چوار دـوری مـشـکی بـن . . ئـتر هـر سـر
اـئـوـشـنـ و هـر بـبـ بـبـکات و . . ئـگـر بیر و بـچوونـکان
چواردـوری لـ بگرن ، نازانـ چی بکات ، یان اـئـکات یان ئـیکا بـ
شـو . .

کـ قسـیش ئـکات ، هـمووی درـن ، چـونکـ نـخـش و بیر و بـچوونـکانی

خای زل لا بل نرخ و ماحا بلشی خاکی ل بدات ، هروها پل
تاوان و خیانت و بلبازا یی ئگگر نلخشکانی خای بل خاک بل ،
لای وای خاکاک هموو لاسایی ئککنو و .. ئیتر ئم کا ئبلتو
و ئیفلاس ئکا ..

ئم جرر کس سنووردار ، بل هموو جرر ئیلو بار و دلخ
نلگ و بلردوام بل ، هر بلیل باکی ل کوو بل ، ئو لوو
شن ئکا .. سیاست و بیر و باو وک ئاین ل باو باپیرانو بل
دمنلنو و ل لادانی کفری موتو ق .. گرنگ نیل ک فرمانوای
بل ، بلکو گرنگ ئو یل پارزگاری ل سنوور کس تیلکانی خای
بکات و گانکاری تدا وو ندادت و بلرژو وندی تایب تیلکانی
وک خای بملنو ، هر بلیل زرینل چیل لیدن ، ئمیش چیل
لددات .. زرینل نوژ بکن ، ئمیش نوژ ئکا .. زرینل کفر
بکن ، ئمیش کفر ئکا .. زرینل کیل بن ، ئمیش کیل یل ..
چونک بلوای وای زرینل باشتین زامنل بل هشتنوی بلکی
بارودلخل وک خای ، بلو جرر ئم و سنوورکانی و نلخش و
تایب تیلکانی ناگن و ئملننو و تلک ناچن .. کار وکاسی
و داهاتلکانی تلک ناچن ..

بل نمونل چن دین خاون پیش هن ، پنجا سالی تملنیان ل پار
ککردنل ودا بردل تل سر بل هلمان نلخش و پلان ، ک ناب وک
قورئان دستکاری بکر بن .. یان وک زرینل ئاینداران ، ک ل
قورئانکی گور و گران ، تلنها چند هس و کوت و مژوو یکی
ووکلش ، دووبارل ئککنو و ئملنو ، ئویش تلنها بل قس .
زرینل قورئانیان بل تواو تیل وازل ههناو ، چونک زرینل
قورئان هلو و خل بات و گانکاری و خل نویستی و فیداکاری و
دزایل تی زوم و زلر .

دووم : مرقی بل سنوور :

ئم جرر دوومل مرقی ، هیچ ژلکی ل ژلکی تری ناچت ..
بلردوام تینووی گان و زانیاری تازیل .. گو دگرت ،
ئلخوئلنو ، ئلگگت ، لکدانووی بل ئکات ، سرکشیی ئکات ،
شلونخیی ئکات ، خلل ل خای ئگرت ، خای بلراورد ئکات
بلوانی تر .. بلخلیدا ئچئلنو .. گانکاری ئکات ل
بلچوونلکانیدا .. کار و کردو کانیدا .. جل و بلرگ و
خواردن و ساردانلکانیدا .. خلل قبو ئکات .. باری سرنجی ئوانی
تر بل هلد و بردل گرت .. ل هاولکانیدا .. ل کتب و خوئلدنو و
نوسینلکانیدا .. ل هموو جوو و گانکاری کدا ، ئمیش هست و
بیرکردنو و هلووستی خای دلت .. خلل نویستن ..

ئەم جەريان كەسانە ، كەمەلەگە ئۆتۈۋېتىش ، ھەرچەندە لاي زەربىنى بىر گەرەشكەن و سەرلەشكەن و ھەرزەكار و ھەمىشە كەپرەسوز و ھەمەشە و شەرتى تر پەناسە ئۆتكەن و .. خەلپەلەپكى كەم گەۋەيان لەندەگەن .. گەۋەشيان لەبەگەن ، بىر قەۋەتەن ئۆتەن بىر قەۋەتەن بىر قەۋەتەن .. چۈنكى زەربىنى كەمەلەگە لاي جەري يەكەن .

ھەرى مەر كە كەسايەتچىكى بىر سەۋر بوو ، ھەۋەلى پاشاي فەلەسەفە بوو ، بىرەم كە زەم و زەري لە پاشا بىنى ، پەلى ۋەتەن كەسەكى زامەت .. پاشا چۈنكى كەسەكى سەۋر دار بوو ، بىر يارى مەركى بىرەدا سەپاند ، پەش ئۆۋەلى سەري ھەرى مەر بىرەنەر ، شازن چۈۋە لاي و پەيوۋەت : پەيوۋەت پەشيمان بىتەۋە و داۋاي لەبەردن لە پاشا بىكەيت ، چۈنكى خەسەر تەكى گەۋەرى بىر يارىكى ۋەك تە بىكۆرەت .. بىگەمان ھەرى مەر بىر قەۋەتەن شازنى نەكرد و چۈۋە يىزى شەھىدانى بىرەزى مەرەفەتەۋە ..

نەسەرەكى ۋەك نەكەس كەزەنتەكە سەرەتە قەشە بوو ، قەۋەتەتە گەۋەلە كەمەنەست .. پاشان ۋەزى لە كەمەنەستەش ھەنە ..

ئەھسان تەبەرى كە سەرەكى ھەزى تەۋەلى كەمەنەستە ئەرەن بوو ، كەتەبەكانى لە ھەمەۋە دىنەي كەمەنەستە ، ۋەك ۋەنە و سەرچاۋەلى بىرى سەسەلىست تە ئەستەيش ئۆۋەنەرەن ۋەشتەيان پە ئۆتەستەت ، لە ناكەۋ ئەسەمەۋەنى خەلى ئاگەيەند .. دەق ۋەكە گەۋەلى سەرەكى پەرتە كەمەنەستە فەلەسەفە ، كە ئەسەمەۋەنى خەلى ئاگەيەند ..

فەرنەز فەنەن ، پەزىشكى دەرۋەنە فەلەسەفە سەۋەلى سەۋەلى بىنى لەۋ ۋەۋەتەدا ، يەخى بوو ، چۈۋە يىزى بىرەگەرى جەزائىرەۋە و بوۋە نوۋەسەرى بىرەگەرى لە دەرە كەمەنەستە .

لاي خەشمان نەۋەلى لەۋ جەريان كەسە بىرەنەرەنەمان ھەن ، كە ۋەك جەزەتە ئەبەراھىم پەغەمبەر دەرۋەلى خەلى لەبە ، بىرەكانى شەكەند و .. سەۋەرەكانى بىر خەلپەكى شەكەند ، بىرەمە بىرەندە كەلەكانى نەۋە قەۋەز ئەزەدەشيان بىكەيت ، خەيان قەۋەز بىر خەيان دەرۋەست دەكەنەۋە .. بىرەمە نەۋەلى جەرە كەسانە نەھەنەن ، چۈنكى لاي خەمان ئۆۋەندە قەۋەلى سەۋرەدار زەرى ، نەسەنەكەمان ئۆدەتە بىر قەۋەتە و تەنە و تەشەر ۋەنەۋە ، كە مەن بىر خەم جەزم بىر دەخە نەيە و جەز ئۆكەم ئۆتەگەتە دەيەلەگە تە ئۆۋەتەپەي پەرەزەۋە .

كەشەپەكى گەۋەرىش لەۋەدا و بىر تەيەتە لاي كەمەلەگە دۋاكەۋتەۋەكانەدا ئۆۋەتە كەتە كەسەكى بىر سەۋەر ئۆگەتە جەگە و پەگەلى دەسەۋەت ، لە جەتە بىرەگەشە بىرەۋەرى قەۋەلى كەمەلەگە بىكەت ، كەمەلەگە و قەۋەلى كەمەلەگە سەۋرەدار ئۆكەت و .. مەرەۋە بىرەۋەرەكان بىر ھەمەۋە جەريان لە نەۋەكانى بىر يەر دەرەخەۋە

..و تـانـت سزايان دـدا و اوـدوويان دـنـت ، بـ مـبـستی
مانـوی ساـ دوو ساـ زیاتری خـی لـ نازونیمـت و سـتـنـتی
دـسـاتـدا ، بـباک لـوی مـژوو لـ یسایکلینـکانیدا ناوی تـمار
ئـکات .

يان بیرياری بـسنوور هـیـ ، لـ کـمـمـگادا بانگـشی بـسنووری
ئـکات ، کـچی لـناو خـزانـکی خـیدا دژی هـموو بـسنووری و
کرانـوو و گـانـکارییـکـ ...

بـدـم سـفـری شارانـو* . . شيعر: ستيفان شـمـزینی

پاریس

بـ شانـز ئـلیز دا ئـیـشـتم
ژـر هـموو هـنگاوـکانـم تـ بوون!
شيعرـکی رووخـشی “ئاراگـن” مـ بیـنی
وـک باران ئـباری

جنـف

لـ سیمای هـر کا تـزمـرـک ورد ئـبوومـو
جان جاک رـسـ
بـ رـزـو سـاوی لـ ئـکردم
وام ئـزانی دـی ئـو
لـ جـستی زـمـندا لـ ئـدات

دیمـشق

لـسـری هـر کوچـیـکـدا
پـلـک لـ پیاوانی پـلیس و
ژنانی لـشفرـش وـستا بوون
“ئـدـنیـس” مـ بیـنی
بـ خـی و دـفتـرـکی رـسـاسی شيعرـو
سـر بـرـو ژوور هـدـهات

ئـیـستـامـبـ

گه را نیی کی ئه حمه د کا یا و
شیر کی "نازم حیکم" م بینی
هه ردو وکیان ببوون
دهسته خوشکی ناو زیندان
ئه رهان پاموک
پرچی هه ردو وکیانی دا ئه هه نا

به رلین

ئاگام له بوو نیو شه وک
برخت له سه ر م نه کی سوورباو
نام یه کی به مارکس ئه نووسی
له نام که دا نویسیووی
هاوه نا کام که م
تارمایی که ته هه شتا
ئاسمانی ئه وروپای دا نه په شیو

تاران

به به رچاوی سوهرابه و
ئاو کان له له کران
شامه شیر بیر چوو بوو و و
له سه ر خیا با نه کان
ده ر نه ی ئه کرد به له تهک نان

به غداد

له ئه بونه واس، جه واهیری
به گوئی "ره سافی" دا ئه چرپا ند
ئیدی به له م ولا ئه به ته
شیر کا نمان عه مام له سه ر بکه ن
هادی عه له وی
له ولاوه دایه په م ی گریان

ره ما

مه ژوو یه کم بینی
په یکه ر ئه یگه ا یه و
فه چه که ی "دا فینشی" یش
سه او ی له موسا فیر کان ئه کرد
له نازی هه ر که که دا
خه نه یه کی مه نالیزایی ئه در وه شا یه و

ئاستردام

سندووقكى پرتقا قايىم دىيىۋو
گويدى بىلەۋ كانى قان كوخى تيا بوو
لەگى نامىدىكى پىل فرمىسك
بىلە تىيىلىرى

كەن

نيتچە لەلە نار رووبارى راين
گولى لەلە موزىكى قاگنەر ئىگرت
بەدەم جىگەر كەشاشانەۋ ئىيووت
"تە بىلە ئاستىلى بادا مەكەن" -1-
ئىنجا بىردىيان بىلە شەتخانە

كەپنەگان

"نەلس ھەۋ" مە بىنى
بىلە بىلەم ئىلەپىيىۋو بىلە مەلمە
گوۋم لەلە بوو
شەئرى بىلە دىرىا ئىخوۋەندەۋ و
بىلە مەسىيە كەنى ئىوت
"شەئىر بىلە ترسەنەكەن نەيى" -2-

ستەكەم

ستەندە بىرگە خەرىكى
نوۋسىنى شەنە نامە بوو
جان تەيىكى بەدەستەۋو بوو
بەلەۋ پارەس خەي كەكرد بوۋەۋ
لەۋە كەۋتە دەزەخەۋ -3-

قاھىرە

مەقداد بەلەرخان
لەلە مەزەخانە كەندە بەلەۋەيە خەيدە ئىگەلە
تەنە ھەلە ئىۋ بەلەشەي لەلە خەي دەستە كەۋتەۋە
كە ناۋى رەئەنامەي كوردستان بوو

نەۋىرە

ھەشتە رەم نەكەۋتە تە ئىۋە
ئەگەر كەتە ھە بوو بچەم
لەلە تە نەشتە پەيگەرى ئەزادەيەۋ

پښتانه کی سپی
بې ټاټوبی ووی ئېم ښکاريکا هڅې دېکېم

هولېر
دېوانې کم بینې لای مچکېو
پېموا بوو سوکراتې و رېی بزر کردوو
وختکې لېی چووم پېشېو
وتم ئېو شتې جوانېم دیو
وا بزانه ناوی فېرهاده پیربا

نښمانیا - بیلې فېد

17-9-2017

*باس لېو شارانه یې کې رېژېک لې رېژان رېم ټېیان کېوتوو، جگې لې
نیویټرک کې هشتا ئېو دېرفېتې نښانې خساوې بېی بچم.

پېلې اوږز:

- 1- ئېو دېرېی ناوی کېوانېکې وټېی نیتچې خېیې تی.
- 2- ناو نیشانی کتېبېکی شاعیرې دانیمارکې نیلس هاوې.
- 3- سترېنډېرگ رېژانې ژیانې لې پاریس بې دېزېخ پېناسې کردوو، کې
دواتر لې توېی رېمانېکدا هېر بې ناوی "دېزېخ" ئېو رېژانېی
یادداشت کرد.

شه هیدی نهمر به کر حاجی نه حمده نهمه یی. . نه حمده ره جېب

به کر رېه یه کی به نهمه کی خېزانېکی نیشتمانپه روهر بوو له سا یې
1958 ی سده ی رابردوو له گه باوکی و خېزانه کیان روویان له
دهربه ندیخان کردو، لهوې نیشته جې بوون و دوکانېکیان کرده وهو لهو
سا لانه دا په یوه ندی به رېکخراوه کانی حزبی شیوعی عېراقه وه ده کات.
هاورې به کر مرځېکی رووځېش و وریاو چالاک و له سهرځېو، نازاو
دېسزو ماندونه ناس بوو، له پاش کوده تا شوومه کې 8 ی شوباتی 1963

له وهزى به فرو باراندا له گه ژماره يه ك له هاور پيان روو ده كه نه كه ژوك وى ناوچه ي دهر به نديخان و خانه قين و، هاور به كرى كر كارو زه حمه تكش دپاك و بگهر د له وهزى گو له سورده دا له بنكه ي شاخى به موى سهر كه ش هه ده گرس ته وه.

له نه ور زدا كوردان هه لپه ركى وشايى و ره ش به هك ساز ده كهن كه چى ناحه زان و داخ له دان و دوژمنانى شيوعيه ت به پچه وان ه وه ره فتار ده كهن له مانگى ئازارى 1963 دا دوژمنان و دا ه ره شه كانى ناو پارتى ديموكراتى كوردستان به سيان به ئوه ي مه زن و تك شهر داناو، شهره كيان دروست كرد، ئه وان چه كدارو، ت و هاورى كانت به چه و، ژماره يه كتان شه هيد بوون و، ئه وه ش ده ستگير كرا كوشتيان و شه هيديان كردو ئه وه ي هه هات و نه گيرا كه وته ناو روبارى سيروان و ته قه ي لكر و خنكاو شه هيد بوو.

به ي، ئه ي شه هيدى نه مر ئه و كار ه ساته كه له ماروچن رويدا تاوان كى گه وه بوو هيج جياوازيه كى له نوان جه لاده كانى 8 شوباتى ره ش و دا ه ره شه كانى به ناو كورد ايه تى نه هشت، ئه و كرده وه قيز وه نه په يه كى ره شه به ناو چاوانى ئه و تا قمه دزه كه ديله كانيان گولله باران كردو، رووره شى به بكوژانى شيوعيه كان له بنارى شاخى خشك و زمناك.

له مر دا مار چن بووه ته گ رستانى شه هيدانى شيوعى. نه مرى به شه هيد به كر حاجى ئه حمه د نه مه ي و سهر جه م شه هيدانى حزبى شيوعى.

شايانى باسه غنى براى له لايه ن ده زگا ئه منيه كان و ئيستخباراتى رژيمى ديكتاتورى سه دام حوسه ين و حزبى به عسى عه ره بى به سهروشو نه و تا ئستا نازنر ت چن شه هيد كراوه. مردن به دژمنانى شيوعيه ت.

له گ قارى هه ندين ژماره 5 سا ي 1999 وه رگيراوه.

13/2/2022

.

دو ښ و ئ م . . فاخر عالي

خا نئاودلی

دوښنډ دگوترا:

جاد چا و سبېر بوو کاتې بېلانی، بېلانی

نمېم دگوتر:

انېشتمان چا و بېر بوو کاتې پېلانی، پېلانی

دوښنډ دگوترا:

“خوا” یې وټټن ئاوا کي

نمېم دگوتر:

“خوا” یې وټټن بې شنگ و قا توق کي

دوښنډ دگوترا:

بې کو دښتې؟ داروبړدی ئم وټا تې پشمېرگې یې

نمېم دگوتر:

بې کو دښتې؟ داروبړدی ئم وټا تې پې لې مېرانی یې

دوښنډ دگوترا:

لې خې و ټا بن، خې و زړررتانې

نمېم دگوتر:

بنوون بې جې، بمرن بې خاک، ټا بن خې و ټا وټ بازې

د دېمې بېریدا دې هات گټن:

نېگری دایې نېگری، نې بېژن ټا ټا مې کا نې؟

لې نها دېژن:

بگری دایې بگری، ټا ټا مې هات، لې ئم چوویندې فېلانی!...

فاخر عالی خانئاودلی